

Irena Šáchová

NAUČTE SVÉ DĚTI ŘÍKAT

PŘÍLOHA:
5 HER PRO
SPRÁVNOU
VÝSLOVNOST
PEXESO, LOTO,
DOMINO

s logopedkou Luckou

Ilustrace
Eva Obůrková

Naučte své děti říkat Ď, Ť, Ň

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.edika.cz
www.albatrosmedia.cz

edika.

Irena Šáchová
Naučte své děti říkat Ď, Ť, Ň – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Milí rodiče, kliničtí logopedi, speciální pedagogové, učitelé a všichni ostatní,

tato kniha je dalším dílem úspěšných publikací Naučte své děti říkat L, R, Ř a Naučte své děti říkat Č, Š, Ž, tentokrát se věnuje hláskám Ť, Ď, Ň. Je určena především k procvičování artikulace u dětí předškolního a mladšího školního věku. Nic však nebrání využití i u dospělých osob, které chtějí zdokonalit své artikulační dovednosti. Vzhledem k širšímu pojetí této publikace je možné ji využít nejen jako pomocný materiál k nácviku, tedy vyvození, fixaci a automatizaci jednotlivých hlásek v domácím prostředí rodiny. Ale své uplatnění může najít i u klinických logopedů, logopedů, speciálních pedagogů, pedagogů v mateřských školách a dalších, ale i u širší veřejnosti.

Samotná náprava výslovnosti je velmi ošemetnou záležitostí a nikdy bychom neměli začít s jakoukoli nápravou bez porady s erudovaným odborníkem v oblasti logopedie – klinickým logopedem. V jeho kompetenci je přesné stanovení diagnózy a následné započítí terapie. Ze své dlouholeté praxe vím, že mnohdy se do role logopeda v českém prostředí situují prarodiče, tety a mnoho dalších samozvaných osob. Tito všichni dokážou svým neodborným přístupem „natropit“ v řeči dítěte neuvěřitelné množství nesprávných návyků, které se poté velmi obtížně odstraňují a často se je již ani odbourat nepodaří.

Samotné procvičování hlásky je třeba provádět vícekrát denně. Stačí i několik minut denně (2–4 minuty), ale je třeba vše procvičit několikrát (3 až 5krát) za den. Vhodná je práce před zrcadlem, dostatečně velkým na to, aby v něm dítě vidělo svůj obličej a obličej dospělého, který mu předvádí jednotlivá cvičení jazykem a umístění jazyka v ústech při artikulaci té které hlásky. Je vhodné procvičování zapojit i do běžného života, např. při cestě do mateřské školy odříkat básničku k dané hlásce. V autě při cestování procvičit motoriku jazyka (zezadu na sedadlo spolujezdce či řidiče je možné zavěsit zrcátko), artikulaci, rýmy, slovní fotbal... Dítě upnuté v autosedačce je při delší cestě mnohdy vděčné za jakékoli „hrátky“. Vždy procvičujeme pouze jednu hlásku. Nejprve je třeba hlásku vyvodit. Až po jejím dostatečném zvládnutí a její automatizaci v běžné řeči můžeme pokročit k hlásce následující. Vždy postupujeme od hlásek artikulace snazších k obtížnějším. Období fixace a automatizace hlásky je zcela individuální záležitostí. Je třeba přihlídnout k celkovému aktivnímu přístupu dítěte k nápravě, jeho celkové vyzrálosti, celkové obratnosti, obratnosti mluvidel a přesnému provádění jednotlivých cviků a pravidelnosti procvičování. Veškerá náprava artikulace je o trpělivosti a důslednosti ze strany nás dospělých. Chvalte, chvalte a chvalte!!! I za sebemenší správný pokus.

Velkým přínosem při trénování jednotlivých hlásek je vhodná motivace podat ten nejlepší výkon. Motivovat dítě nemusíme pouze věcnou odměnou, velmi se mi osvědčuje např. motivace aktivitou. Jestliže je rodina i přiměřeně aktivní, je možné např. na lednici magnety připevnit papír a do něj vždy poznačit dokončenou logopedickou práci (např. dítě udělá křížek do okénka). Za určitý a dopředu přesně daný počet domácích „logopedií“ jdeme s dítětem např. na kolo, do bazénu. Důležité je, aby cíl byl rodinou dosažitelný a splnitelný a aby počet „logopedií“ byl pro dítě spočitatelný a ne příliš vysoký. V případě, že by určitá aktivita byla např. za 20 sezení, v tu chvíli na dítě bude tento počet působit spíše demotivačně, a tudíž se nebude snažit.

Odměnou samozřejmě pro dítě může být i pohlazení či milé slovo. A záleží na rodině, jak si celý systém procvičování nastaví.

V běžném hovoru dítě neopravujte. Pakliže je hláska čerstvě vyvozena nebo není vyvozena vůbec, dítě neví, kam dát jazyk, jak nastavit mluvidla ... opravování v takovém případě nikam nevede a stresuje dospělého i dítě. Nikdy se dítěti za nesprávnou artikulaci neposmívejte.

Způsob práce s knihou

V úvodu je teoretická část, na ni navazuje praktická část.

Pro správnou artikulaci souhlásek Ť, Ď, Ň, ale i ostatních hlásek je třeba dosáhnout určité celkové obratnosti mluvidel. Zde v přehledné podobě uvádíme především cviky podporující celkovou pohyblivost jazyka v ústech při současné fixaci spodní čelisti.

Ke správné a přesné artikulační podobě všech hlásek je však třeba procvičovat nejen svalstvo přímo se účastnící artikulačního procesu, ale věnovat se také celkové tělesné postuře, rozvoji tzv. hrubé motoriky a koordinačním cvičením. Řeč jako takovou nelze brát jako samostatnou oblast. Je třeba na ni nahlížet jako na součást obrovského celku, a proto i při prosté nápravě artikulace je třeba přihlídnout k tomu, nakolik je dítě obratné, zda jsou jeho pohyby koordinované, zda kreslí rádo a jak vypadá jeho kresba. Má dostatečně rozvinuté zrakové vnímání? Má dostatečně vyzrálé sluchové vnímání, abychom mohli přistoupit k nácviku správné artikulace? Orientuje se v čase a prostoru, dokáže popsat děj a kdy a kde se vše stalo? Je natolik vyzrálé, že dokáže koncentrovat svoji pozornost na nápravu artikulace a zapamatuje si nově naučené dovednosti? Jaké jsou jeho rozumové schopnosti? K zodpovězení těchto otázek by měla posloužit návštěva u klinického logopeda, který by měl zhodnotit jednotlivé oblasti a následně zahájit terapii.

Mnoho rodičů se dotazuje, jak udělat procvičování jednotlivých hlásek zábavnějším a celkově atraktivnějším, většina chce do nápravy zapojit mobilní telefony, tablety a počítače. Konkrétní programy a aplikace pro nácvik artikulace samozřejmě existují, avšak využít je lze pouze doplňkově, stejně tak jako např. výukové aplikace pro předškoláky. Postavení mluvidel monitor dítěti nekontroluje. Samotný nácvik je třeba provádět v klidném prostředí, případně před zrcadlem. Veškerá elektronická zařízení odklánějí pozornost dítěte od požadovaných nácviků, proto bych je spíše používala na docvičení, tedy fixaci a automatizaci té které hlásky, avšak vždy za přítomnosti rodiče, který bude vnímat a případně korigovat artikulaci dítěte.

Stručné rady pro nácvik správné artikulace

- při nácviku buďte milí, ale důslední
- cvičení vyžaduje pravidelnost a trpělivost z vaší strany
- chvalte dítě i za sebemenší úspěch
- buďte dítěti správným řečovým vzorem, nešišlejte na něj, „nepitvořte se“, mluďte zřetelně
- neopravujte dítě v řeči bez odborné instrukce logopeda, dítě neví, jak tu kterou hlásku lépe vyslovit
- nevysmívejte se dítěti a nevyhrožujte mu, celý proces nápravy tak můžete výrazně ztížit a zpomalit
- povídejte si, vyprávějte, čtěte, zpívejte s dítětem, za tyto aktivity budete bohatě odměněni bohatou slovní zásobou dítěte
- jestliže zní nacvičená hláska správně, nemá smysl setrvávat pouze u nácviku izolovaných slov, je třeba posunout se k delším slovním celkům, souslovím, větám, básničkám. Jedině tak se hláska plně zafixuje a automatizuje v běžné řeči